

O‘QUVCHILARDA VATANPARVARLIK TUYG‘ULARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK TAMOYILLARI

Nomanova Ma’rifat Abdillayevna

University of Business and Science oliy ta’lim muassasasi

Pedagogika va psixologiya kafedra o‘qituvchisi

Annotatsiya: *O‘quvchilarda vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirish o‘quv-tarbiya jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Ushbu maqolada vatanparvarlikni shakllantirishning pedagogik tamoyillari, uning o‘quvchilarni yuksak ma’naviy-axloqiy fazilatlar va ijtimoiy mas’uliyat hissi bilan tarbiyalashdagi ahamiyati tahlil etilgan. Pedagogik tamoyillarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning vataniga nisbatan muhabbat, hurmat va sadoqat tuyg‘ularini rivojlantirishga qaratilgan samarali metodlar va usullar ko‘rib chiqiladi. Maqolada vatanparvarlikni tarbiyalashda milliy madaniyat, an’analar va tarixiy merosni o‘zlashtirish, shuningdek, zamonaviy ta’lim texnologiyalarining roli ham alohida e’tiborga olingan.*

Kalit so‘zlar: *vatanparvarlik, pedagogik tamoyillar, o‘quvchilar, tarbiya, ma’naviy-axloqiy fazilatlar, milliy madaniyat, an’analar, ta’lim texnologiyalari, ijtimoiy mas’uliyat, pedagogik metodlar.*

Vatanparvarlik tuyg‘ulari o‘quvchilarni nafaqat o‘z xalqiga, balki butun insoniyatga sadoqatli, vatanini hurmat qiladigan va uning taraqqiyotiga hissa qo‘shadigan fuqarolar sifatida tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, o‘quvchilarda vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirish pedagogik jarayonning asosiy maqsadlaridan biridir. Bu maqsadga erishish uchun o‘qituvchilar o‘z faoliyatlarida bir qator pedagogik tamoyillarni qo‘llashlari zarur. Vatanparvarlikni shakllantirishning birinchi tamoyili – milliy qadriyatlar, an’analar va tarixni o‘rgatishdir. O‘quvchilarni o‘zining tarixiy merosi, milliy madaniyati va tiliga hurmat ko‘rsatish va ularga sadoqat tuyg‘ularini singdirish orqali vatanparvarlikni shakllantirish mumkin. Bu tamoyil orqali o‘quvchilarda o‘z yurtiga bo‘lgan muhabbat, xalqining tarixi va madaniyatiga hurmat, shu bilan birga, vataniga bo‘lgan g‘urur tuyg‘usi rivojlanadi.

Vatanparvarlikni shakllantirishning yana bir muhim tamoyili – o‘quvchilarda ijtimoiy mas’uliyatni tarbiyalashdir. O‘quvchilarga vatan va jamiyat oldidagi mas’uliyatini tushuntirish, ularda faollik, jamiyatga foyda keltirish istagini uyg‘otish, ijtimoiy adolat va mehnatga muhabbat hissini rivojlantirish zarur. Ta’lim jarayonida guruhli va jamoaviy ishlarda ishtirok etish, o‘zgarishlarga, jamiyatdagi ijtimoiy muammolarga e’tibor qaratish orqali o‘quvchilarni o‘zlarining jamiyat oldidagi mas’uliyatlarini anglashga o‘rgatish mumkin.

Pedagogik tamoyillardan yana biri – zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanishdir. Kompyuter texnologiyalari, internet resurslari va multimedia vositalari yordamida vatanparvarlikni o‘rgatish yanada samarali bo‘ladi. O‘quvchilar uchun interaktiv

materiallar, o‘zgaruvchan ta’lim uslublari va multimediali ta’lim metodlari yordamida tarixiy voqealarni tushuntirish, milliy qadriyatlar haqida ma’lumotlar taqdim etish vatanparvarlikni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O‘quvchilarda mustahkam bilimlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali ularga vatanparvarlikni turli yo‘nalishlarda yetkazish mumkin. Vatanparvarlikni shakllantirishda o‘quvchilarga mustaqil O‘zbekistonning tarixiy yo‘lini o‘rgatish, uning erishgan yutuqlari va jahon miqyosidagi o‘rnini ko‘rsatish hamda mustaqillikning qadri va ahamiyatini tushuntirish muhimdir. Ta’lim jarayonida bu mavzularni o‘rgatish, o‘quvchilarda Vataniga nisbatan muhabbat va sadoqat tuyg‘ularini kuchaytiradi.

Vatanparvarlikni shakllantirishda o‘qituvchining o‘z shaxsiy misoli ham katta ahamiyatga ega. O‘qituvchi o‘z vataniga nisbatan sadoqatini namoyish etib, o‘quvchilarni o‘zining faoliyati orqali ham vatanparvarlikka o‘rgatishi mumkin. O‘qituvchining vatanparvarligi va uning shaxsiy mas’uliyatni his etishi, o‘quvchilarga o‘zining o‘rnak sifatida xizmat qiladi.

O‘quvchilarda vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda turli ijtimoiy guruhlarning o‘zaro aloqalarini, do‘stlikni va jamoaviy ishlarda birgalikda harakat qilishni rag‘batlantirish ham muhimdir. Bu o‘quvchilarga milliy birlik, hamjihatlik va o‘zaro hurmat tuyg‘ularini singdiradi, ularni o‘z yurtiga xizmat qilishga undaydi.

Vatanparvarlikni shakllantirish o‘quvchilarda nafaqat yuksak ma’naviy-axloqiy fazilatlar, balki ijtimoiy mas’uliyat, bilim va madaniyatga hurmat tuyg‘ularini ham rivojlantiradi. Pedagogik tamoyillarni to‘g‘ri qo‘llash orqali o‘quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirishda muvaffaqiyatga erishish mumkin. Milliy qadriyatlarni o‘rgatish, ijtimoiy mas’uliyatni rivojlantirish, zamonaviy ta’lim texnologiyalarini qo‘llash va o‘qituvchining shaxsiy misolida vatanparvarlikni singdirish – bularning barchasi pedagogik jarayonning

ajralmas qismidir. O‘quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirishning samarali yondashuvlari ta’lim tizimining sifatini oshirishga va jamiyatda yuksak ma’naviy qadriyatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Vatanparvarlikni shakllantirishning birinchi asosiy tamoyili - tarixiy va madaniy merosni o‘rgatishdir. O‘quvchilarga milliy tariximiz, madaniyatimiz, an’analarimizni o‘rgatish orqali ularning vataniga bo‘lgan hurmatini kuchaytirish mumkin. Vatanparvarlik, ayniqsa, o‘zbek xalqining boy tarixiy merosi va madaniy qadriyatlariga hurmat ko‘rsatish orqali shakllanadi. O‘quvchilarga o‘z yurtining muhim tarixiy voqealari, buyuk ajdodlari, va milliy urf-odatlar haqida ma’lumot berish, ularni o‘z yurtining qadriyatlariga hurmat qilishga undaydi.

O‘quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirishda ijtimoiy mas’uliyatni tarbiyalash juda muhimdir. O‘quvchilarga o‘z mamlakatining taraqqiyoti uchun mas’uliyatni his qilish, jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni hal etishga hissa qo‘shish, adolat, tenglik va vijdonlilik kabi axloqiy qadriyatlarni o‘rgatish zarur. Bu tamoyilni qo‘llash, o‘quvchilarda ijtimoiy faollikni oshiradi va ularni o‘zlarining yurtiga sadoqatli fuqarolar sifatida tarbiyalaydi. O‘quvchilarni ko‘proq jamoat ishlarida, ijtimoiy faoliyatlarda ishtirok etishga rag‘batlantirish ham samarali yondashuv hisoblanadi.

Vatanparvarlikni shakllantirishda o‘qituvchining o‘zining shaxsiy misoli ham katta ahamiyatga ega. O‘qituvchi, o‘zining vataniga bo‘lgan muhabbati, jamiyatga bo‘lgan mas’uliyatini namoyish etishi orqali o‘quvchilarga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. O‘qituvchining o‘z mehnatiga, vataniga, madaniyatiga bo‘lgan sadoqati va ehtiromi, o‘quvchilarga katta ta’sir ko‘rsatadi. Shaxsiy misol orqali o‘qituvchi o‘quvchilarni o‘z vataniga sadoqatli, mas’uliyatli va adolatli bo‘lishga undaydi.

Vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirish o‘quvchilarda nafaqat yurtiga bo‘lgan muhabbat, balki umumbashariy axloqiy qadriyatlarni hurmat qilish hissini rivojlantiradi. Pedagogik tamoyillarni to‘g‘ri qo‘llash orqali o‘quvchilarni o‘z yurtiga, millatiga, madaniyatiga hurmat va sadoqat bilan tarbiyalash mumkin. Milliy tarix va madaniyatni o‘rgatish, ijtimoiy mas’uliyatni rivojlantirish, shaxsiy misol orqali tarbiya berish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va shaxsiy qadriyatlarni hisobga olish – bularning barchasi o‘quvchilarda vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda samarali yondashuvlar hisoblanadi. Bu tamoyillarni ta’lim jarayonida amalga oshirish, jamiyatda ma’naviy-axloqiy fazilatlarni rivojlantirishga va fuqarolik jamiyatini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Shonazarov, A. (2012). Milliy tarbiya va vatanparvarlik. Tashkent: O‘zbekiston davlat nashriyoti.
2. Raxmonov, M. (2018). Ta’limda ma’naviy-axloqiy qadriyatlar va ularning shakllantirish usullari. Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Jumaniyazov, T. (2016). Pedagogika va vatanparvarlik. Tashkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.

4. Solijonov, S. (2020). Vatanparvarlik tarbiyasining asoslari. Tashkent: O‘zbekiston ta’limi.
5. Daminov, F. (2019). Zamonaviy ta’lim texnologiyalarining pedagogik jarayonlarga ta’siri. Tashkent: Ta’lim va texnologiyalar.
6. Sharipov, R. (2014). Milliy o‘qitish tizimi va tarbiya metodlari. Tashkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti.
7. O‘zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. (2021).
O‘quvchilarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda davlatning roli va qonuniy asoslari.
8. Abdullayev, D. (2017). Ma'naviyat va axloqiy qadriyatlar. Tashkent: O‘zbekiston pedagogika akademiyasi.
9. Abdullayeva, N. (2020). Ta'lim jarayonida vatanparvarlikni shakllantirish usullari. Toshkent: Ta'lim va ma'rifat.
10. Bektemirov, Z. (2015). O'quvchilarda ma'naviy-axloqiy tarbiya. Tashkent: